

BRANCHEVEJLEDNING

AF- OG PÅRIGNING AF LASTBILER

Branchearbejds miljørådet
for transport og engros

INDHOLD

Om branchevejledningen	1	Hos den faste kunde	9
		Arealer	9
		Belysning	10
Arbejds miljø ved af- og pårigning .	2	Arbejdsplatforme	10
Typiske farer			
Uddannelse og instruktion	3	Fodtøj og påklædning	11
Opbygning af ruf	3	Fra chauffør til chauffør	11
Rullekapel	4	Brug sikkerhedsorganisationen . . .	12
Af- og oprigning af åbne lad	5	Aftaler	12
Valg og indkøb af udstyr	5	Adresser	13
Arbejdsplatforme, trin og håndtag .	6		
Udstyr og presenninger	7		
Arbejde på stiger	8		

AF- OG PÅRIGNING

Om branchevejledningen

Denne branchevejledning henvender sig til alle chauffører og vognmænd, der udfører erhvervmæssig transport af gods og affald.

Vejledningen er en revision af den tidligere vejledning: "Af- og pårigning af lastbiler" fra 1998. Revisionen sætter særligt fokus på håndtering af presenninger på åbne lad.

Derudover er den opdateret i forhold til ny viden og lovgivning på området.

Vejledningen udtrykker branchens anbefalinger til et godt arbejdsmiljø.

Arbejdstilsynet

Arbejdstilsynet har haft branchevejledningen til gennemsyn og finder, at indholdet i den er i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen. Arbejdstilsynet har alene vurderet vejledningen, som den foreligger, og har ikke taget stilling til, om den dækker samtlige relevante emner inden for det pågældende område.

Arbejds miljø ved af- og pårigning

Der hviler et stort pres på chaufføren, da tabt gods kan medføre ubetinget fradømmelse af førerbevis. Derfor skal chaufføren sikre godset med net eller presenning - og det kan medføre akavede arbejdsstillinger og tunge løft og ulykkesrisiko.

I perioden 1993 – 2002 blev der i gennemsnit anmeldt ca. 3000 arbejdsulykker om året inden for transport af gods. Hver tredje ulykke skyldes fald og snublen og hver femte skyldes uhensigtsmæssige bevægelser. Det er halvdelen af samtlige anmeldte arbejdsulykker for godstransport.

Denne branchevejledning handler netop om at forebygge fald og dårlige arbejdsstillinger.

Typiske farer

- Risiko for at falde ned fra ladet. Chaufføren kan se sig nødsaget til at kravle op i læsset, når løse net sidder fast i byggeaffaldet, eller hvis en løs presenning er svær at håndtere.
- Risiko for at falde ned fra førerhuset. Især, hvis der mangler trin, eller trinene er for små.
- Risiko for at komme til skade ved at springe ned fra førerhuset.
- Risiko for at glide og vrikke om, hvis fodtøjet ikke sidder godt fast.
- Risiko for fald på glat underlag. Oliespild eller is er i mange tilfælde årsag til faldulykker.
- Tunge løft og træk i presenning eller net kan give skader og overbelastninger af muskler og led – især i kraftig blæst, der tager fat i presenningen.

Et godt eksempel på en fornuftig adgangsvej, både på trækket og på traileren, og med god arbejdsstandplads på traileren.

AF- OG PÅRIGNING

Uddannelse og instruktion

Arbejdsgiveren skal sikre, at chaufføren får instruktion i at håndtere forskellige typer gods sikkert og sundhedsmæssigt forsvarligt.

Det vil sige, man skal have instruktion i at:

- håndtere løse presenninger og net på åbne containere og lad,
- betjene rullepresenninger på åbne containere og lad,
- betjene automatiske systemer for eksempel på rullekapel eller gardintrailere,
- vurdere, hvordan arbejdet kan foregå sikkert i glat og fedtet føre,
- betjene diverse hjælpeudstyr, herunder stiger og platforme,
- arbejde hensigtsmæssigt med kroppen,
- vurdere, om transporten kan gennemføres sikkert,
- kommunikere med forskellige kunder på stederne, og
- reagere hurtigt og relevant i ulykkestilfælde og i kritiske situationer.

Erhvervsskoler og AMU-centre udbyder forskellige uddannelser og kurser. Find kurserne på www.tur.dk

Opbygning af ruf

I de fleste tilfælde kan man opbygge ruf med letvægtsmaterialer som aluminium og lignende. Det gør chaufførens arbejde lettere.

Forebyg rygskader ved at vælge både overligger og sidestolper i et materiale, som vejer så lidt som muligt.

Sidestolper bør være 2-delte, så der ikke skal balanceres med en stolpe på flere meters længde.

Den øverste del af de 2-delte stolper kan være af aluminium og den nederste del af hårde materialer forsynes med "kinnegreb" eller anden lukkeanordning, der er arbejdsvenlig.

Rullekapel

En opbygning med rullekapel letter arbejdet med af- og pårigning af presenningslastvogne. Chaufføren skal nemlig ikke op på lastvognens ruf og balancere på de jernrør og overliggere, som presenningen lægges hen over.

Rullekapellet kan trækkes af og på af en enkelt person og låses i enden både fra indersiden og ydersiden, når vognene er lastet.

Derfor er det en god idé at købe den type opbygning, når der skal købes nyt ind.

AF- OG PÅRIGNING

Af- og pårigning af åbne lad

Valg og indkøb af udstyr

Når der skal købes nyt udstyr, er der gode muligheder for at købe noget, der mindsker risiko for ulykker og belastninger af muskler og led. Der findes i dag forskellige typer åbne- og lukkesystemer, og flere er under udvikling.

Priorité anskaffelser efter følgende princip:

1. Fjernbetjening af åbne- og lukkesystemer på biler eller containere
2. Arbejdsplatforme, trin og håndtag
3. Udstyr og presenninger
4. Arbejde på stige om nødvendigt.

1. Fjernbetjening af åbne- og lukkesystemer på biler eller containere

Med systemer, hvor chaufføren kan stå på jorden og rigge af eller på, undgår chaufføren helt at klatre op på lad eller bruge stige. Herved fjernes ulykkesrisikoen ved fald fra lad eller stige helt. Desuden kan chaufføren stå oprejst i god arbejdshøjde og derved undgå de akavede og fastlåste arbejdsstillinger, der er typiske ved håndtering af rullepresenninger og løse presenninger.

Er containeren høj, vil en placering af den på jorden under alle omstændigheder reducere ulykkesrisikoen.

Hvis arbejde med af- og pårigning af presenning, net eller låg over lasten kan ske via el-kontakt, placeret i god højde på containerens eller ladets gavl, er det en god idé.

Der findes hydrauliske lukkesystemer til af- og pårigning af containere. Betjeningspanelet kan placeres, hvor man ønsker det, så man kan stå på terrænet og dække eller afdække containeren.

Med presenningen monteret på en fjernbetjent vippearms kan chaufføren af- og pårigge fra jorden. Da vippearmen sidder på ydersiden af lad eller container, kræver det, at lad eller containeren er smallere end den tilladte bredde på 2,55 m. for at undgå, at vognens samlede bredde overstiger grænsen.

2. Arbejdsplatforme, trin og håndtag

Hvis det ikke kan lade sig gøre at håndtere presenninger og net fra terrænet, er det afgørende, at chaufføren kan stige sikkert op og stå sikkert. Det kræver en platform eller brede trin. Desuden er det vigtigt, at chaufføren har noget at holde fast i på vej op og ned, samt når han arbejder med presenning eller net. Derfor bør bilen være forsynet med håndtag forskellige steder, så chaufføren kan holde sig fast under betjeningen af presenningen. Trin, platform og håndgreb bør monteres på bilens lad.

En gangbro monteret i begge gavle på container/lad er en god løsning. Der er nemlig stor risiko for at falde, hvis man går i lasten for at håndtere presenninger. Og transporterer man korn og foderstoffer, er det forbudt at gå i lasten af hensyn til fødevarerhygiejne.

Eksempler på standpladser.

Et godt eksempel på skridsikker belægning og fastmonteret trin.

Denne løsning gør det muligt at stå godt under arbejdet med presenningen, og arbejdet kan foregå i god arbejdshøjde. Risiko for faldulykker er reduceret.

AF- OG PÅRIGNING

3. Udstyr og presenninger

Det er tungt at håndtere presenninger – især når man er oppe på ladet af en lastbil. Presenningens vægt kan i sig selv overskride Arbejdstilsynets grænser for tunge løft. Derudover er den uhåndterlig og værre bliver det, hvis man står på ustabil underlag, må række langt eller vride i ryggen for at nå. Et blæsevejr med uventede vindstød kan hurtigt gøre det særligt tungt og risikabelt at håndtere en presenning.

Overvej selve presenningens udformning. Ved transport af for eksempel korn skal der tages laborato-

rieprover af kornet. En presenning med indbyggede "huller" og dæklapper, der kan vippe af og på, gør det muligt at føre prøverøret ned i lasten, uden at hele presenningen skal rigges af.

Letvægtsprincipper

Arbejder man med løse presenninger, er det en god idé at anskaffe letvægtspresenninger, hvis det kan lade sig gøre. Forskellen kan være fra 75 g/m² til 1100 g/m². Letvægtspresenninger er ikke så holdbare og skal udskiftes hyppigere. Til gengæld er prisen for de tunge presenninger 10 gange højere.

At betjene håndtaget på rullepresenningen kan være tungt, især hvis du står akavet og må strække dig for at nå håndsvinget. Jo større og længere håndsvinget er - set i forhold til en fornuftig rækkeafstand - jo mindre kraft skal du bruge på at betjene det. Er håndtaget af et let materiale, er det desuden nemmere at sætte det på plads i rullens rør.

4. Arbejde på stiger

Det kan blive nødvendigt at bruge stige – men det skal så vidt muligt undgås. Arbejde på almindelige stiger indebærer stor risiko for fald, især hvis stigen ikke står tilstrækkeligt stabilt og er sikret mod udskridning.

Der er krav til almindelige stigers længde. Chaufføren må ikke stige højere op end 3. øverste stige trin for at kunne udføre sin arbejdsopgave. Chaufføren skal have noget at holde fast i, og skal chaufføren helt op på ladet fra stigen, skal stigen rage 1 m op over ladets overkant.

Der findes også sammenklappelige lette trappestiger.

AF- OG PÅRIGNING

Hos den faste kunde

Nogle af- og pårigningssteder kommer chaufførerne så tit hos, at af- og pårigning foregår i betydeligt omfang – og nærmest rutinemæssigt. Det drejer sig f.eks. om:

- genbrugspladser
- forbrændingsanlæg
- affaldsdeponier
- genbrugsvirksomheder
- kraftværker
- grovvareselskaber.

Fordi man kommer hos kunderne tit, har man bedre mulighed for at fremføre nogle ønsker til indretning og udstyr på stedet.

Indretning og udstyr i form af tekniske hjælpemidler har stor betydning for at fjerne risici og nedsætte belastninger for chaufføren. Måske kan man i fællesskab også finde frem til en mere effektiv læsning og losning.

Følgende forhold har betydning og er oplagte for vognmanden at aftale med stederne:

- Arealer
- Belysningsforhold
- Arbejdsplatforme
- Tekniske hjælpemidler
- Containere mv.

Arealer

Hvor det er relevant og muligt, anbefales det at indrette et særligt område, hvor chaufføren kan holde under af- eller pårigning.

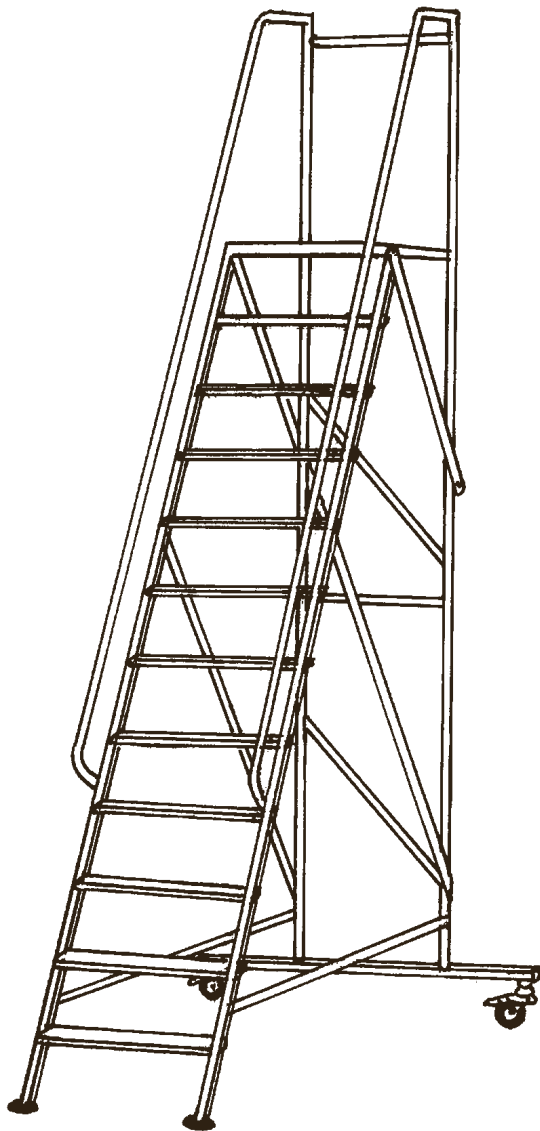
- Det er vigtigt, at arealet er adskilt fra trafikken, så det er sikkert for chaufføren at færdes rundt om læsset. Sikkerhedsafstande til øvrig trafik bør mindst være 5 meter.
- Der skal være et friareal rundt om læsset, så chaufføren uhindret kan håndtere net eller presenning og benytte eventuelle tekniske hjælpemidler.
- Arealet bør have en jævn, fast og afvandet belægning.
- Arealet bør løbende renholdes og renses for eventuelt oliespild
- Glatføre i vinterhalvåret skal bekæmpes.

Belysning

Rigtig og tilstrækkelig belysning kan sikre, at chaufføren kan arbejde sikkert, og at andre trafikanter kan se ham. Det anbefales, at:

- området belyses med 50 lux
- belysningen etableres, så der ikke er ubelyste områder ved det holdende køretøj
- belysningen etableres, så chauffør og øvrige trafikanter ikke blændes.

Trappestigen her er nem at flytte, har god ståplatform og fås i forskellige højder med 6 – 15 trin.

Arbejdsplatforme

Det vil være hensigtsmæssigt, at der stilles tekniske hjælpemidler til rådighed for chaufføren. Det kan f.eks. være:

- en flytbar arbejdsplatform på havne, forbrændingsanlæg, kraft-varmeværker - som f.eks. (trappestige med gelænder og hjul). Se foto/tegning
- gangbroer på genbrugsplads
- containere mv.

Genbrugspladsernes containere kan med fordel forsynes med fastmonteret net eller låg. Herved undgås arbejde med løse presenninger. Låget skal forsynes med åbne-lukkesystem, der gør det nemt at løfte og sænke dem.

Eksempel på ophalercontainere med trådnet på ramme.

AF- OG PÅRIGNING

Fodtøj og påklædning

Der er risiko for at få fødderne i klemme ved arbejde med ophaling af containere. Chaufføren skal derfor have udleveret og bruge egnet sikkerhedsfodtøj, hvis han arbejder med transport af ophalercontainere. Ved opgaver, hvor man skal bruge stige eller klatre op på ladet, anbefales også sikkerhedsfodtøj, men under alle omstændigheder skal man anvende fodtøj, der sidder fast på foden og er skridsikkert.

Chaufføren arbejder både ude og inde og derfor i skiftende temperaturer. Derfor bør arbejdstøjet være en varm arbejdsjakke, som man kan tage på udenørs. Muskler og led fungerer bedst, når de er opvarmede. For at minimere risiko for skader er det vigtigt at undgå længere tids afkøling.

Arbejder man over cykelsti og vej, skal man bære særlig arbejdsbeklædning, som opfylder Arbejdstilsynets krav om advarselsklæder, f.eks. en advarselsvest, og som ikke hænger fast (EN 471).

Med et reb kan man rulle presenningen af og på fra jorden.

Fra chauffør til chauffør

- Arbejder du med rullepresenning, kan du stå på terrænet og trække presenningen på, hvis du ruller et reb med ind i presenningen, når du rigger af. Så undgår du at kravle op på ladet ved pårigning.
- Hvis du synes, det er besværligt at fastgøre det lange reb efter afrigning, kan du bruge et kortere reb og benytte et forlængerreb med karabinhage. Så skal du ikke fastgøre det lange reb før kørslen.
- Hvis du sætter containeren af på terrænet, før du rigger af og på, kan du ved alle lave containere stå på terrænet og håndtere alle typer rullepresenninger og net i god arbejdshøjde.
- "Jeg går altid i sikkerhedssko – og jeg har erfaret, at de sidder godt fast, er skridsikre og behagelige, også når jeg skal ind og ud af førerhuset".

Står containeren på jorden, kan man klare arbejdet fra jorden – hvis det er en lav container.

Brug sikkerhedsorganisationen

Oplever man arbejdsmiljøforhold, der er risikable, skal man henvende sig til arbejdslederen eller en valgt sikkerhedsrepræsentant, så forholdene kan blive forbedret.

Uoverensstemmelser om arbejdsmiljøet eller problemer med at vurdere, hvordan man skal forholde sig i forskellige situationer, skal løses af sikkerhedsorganisationen.

Aftaler

Det er en god idé at lave nogle aftaler om, hvordan I på virksomheden kan forbedre arbejdsmiljøet.

Det kan f.eks. være målsætninger om følgende:

- indkøb af biler og påbygning, der så vidt muligt sikrer, at chaufføren kan arbejde fra jorden
- indkøb af hjælpemidler, der letter arbejdet
- indkøb af de mest håndterlige presenninger
- aftaler med faste kunder for at sikre de bedste betingelser for chaufførerne ved af- og pårigning hos kunden
- det er i orden at sige fra, hvis en chauffør vurderer, at en situation er farlig.

AF- OG PÅRIGNING

BR E S S E R E S A D D R E S S E S A

Branchevejledningen kan bestilles af organisationernes medlemmer gennem egen organisation eller via Fællessekretariatet for Branchearbejdsmiljøudvalget for transport og engros, H.C. Andersens Boulevard 18, 1787 København V.
Tlf.: 33 77 33 77 eller www.BARtransportogengros.dk

Branchevejledningen kan købes gennem: Videncenter for Arbejdsmiljø, ArbejdsmiljøButikken, Lersø Parkallé 105 2100 København Ø eller via e-mail: ekspedition@vfa.dk

Fællessekretariatet

H.C. Andersens Boulevard 18
1787 København V
Tlf.: 33 77 33 77

Arbejdsgiversekretariatet

H.C. Andersens Boulevard 18
1787 København V
Tlf.: 33 77 33 77

Arbejdsledersekretariatet

Vermlandsgade 65
2300 København S
Tlf.: 32 83 32 83

Arbejdstagersekretariatet

Kampmannsgade 4
1790 København V
Tlf.: 70 300 300

Arbejdstilsynet

Postboks 1228
0900 København C
Tlf.: 70 12 12 88
www.at.dk

Vejledningen kan købes gennem

Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Lersø Parkallé 105
2100 København Ø
Tlf.: 39 16 52 30
www.arbejdsmiljobutikken.dk

**Branchearbejdsmiljørådet
for transport og engros**

www.bartransport.dk

Layout: Søren Sørensens Tegnestue
Tryk: PrintDivision
1. udgave, 1. oplag år 2009
ISBN nummer 87-90994-51-5
Vare nr. 12 20 51

